

zřejmě už od neolitu. To nejpůvodnější, co bychom měli pěstovat, je schopnost vztahování se k přírodě v našich duších a umění se k tomu veřejně přiznat.

2004

Jak jsem si nekoupil madeirský zvonek

Jako všechny oceánské ostrovy s příhodným klimatem potýká se i Madeira s problémem zavlečených či záměrně vysazených druhů. Těch rostlinných už tam zdivočelo více, nežli bylo oněch původních, ostatně za 600 let pravidelného lodního provozu se přivezlo jistě ledacos a ve vlhkém a mírně teplém klimatu (15 až 28 °C) je tam rostlině obtížno se neujmout. V dojemné shodě tu vedle sebe rostou brambory i banány a polní plevy se rekrutují z druhů, které u nás vídáme na záhonech letniček – všechny uživatelské i okrasné druhy tropů, subtropů i mírného pásma tu lze vidět, z části i „uteklé“ daleko od nejbližších zahrad. Je nabíledni, že v této situaci by se mělo něco dělat i pro druhy místní – kromě chvalitebných předpisů, jako je zákaz pastvy koz a mýcení posledních kusů mlžných vavřínových pralesů (už jen 2 % plochy ostrova, ale stále řada stovek hektarů), se to projevuje zejména přísným zákazem vývozu původních druhů mimo hranice ostrova. Na tržnici hlavního města Funchalu jsem ke svému velkému podivení objevil semenáček údajně nejvzácnější a symbolické květiny Madeiry, patřící dokonce k endemickému rodu, krásně zlatě kvetoucího „zvonku“ *Musschia aurea*, za věru dumpingovou cenu 4 euro. Zřejmě se místním zahradníkům daří druh množit, asi ze semen nasbíraných v terénu. Za normálních okolností bych jinými nerozpoznanou pozoruhodnost asi koupil a věnoval pražské botanické zahradě, která má studený skleník a kde by se dobře vyjíkala. Když jsem si ale představil palcové titulky bulvárních deníků typu „Podařený výzkumník“ jako určitou, byť málo pravděpodobnou variantu, nechal jsem raději raritu v příšeří funchalského jarmarku

pojit. Striktní zákaz vývozu druhů, které jsou svým výskytem omezeny na pár set kusů či několik hektarů, je opatření minimálně dvojsečné. V případě nějakého lokálního kataklysmatu je druh pryč a další pomoci není. Řízený prodej semenáčků, pěstovaných nějakým lokálním zahradnictvím, vážným soukromým zájemcům by mohl druh zachránit spolehlivěji – na botanické zahrady, jejichž dotace celosvětově klesají a které se mění v lepší parky či skleníkové atrakce, už není úplné spolehnouti: ani nevím, jestli by i té místní nepřipadal řečený dar spíše jako danajský (pro zajímavost, nejvíce druhů rostlin měla pražská botanická zahrada roku 1826 – od té doby jejich počet klesá a podobný trend je i jinde). Zejména v případě stromů, žijících až stovky let, je jejich vysazení i mimo endemický areál opatření jednoduché, levné a dlouhodobé. Kde by dnes byli jeleni milu, kdyby je páter David nenechal ukrást z čínské císařské obory a vévoda z Woburn nějaké nezískal pro svůj park? Kde by byli zubři, kdyby se nějací nevyvezli z carského revíru Bialowieže? Je jistě možno namítnout, že nemůže-li být druh tam, kde byl „odjakživa“, ať raději není vůbec, ale je to řešení trochu mrzivé. Obávám se, že sibiřského tygra by ze všeho nejspíš zachránil oborový chov s příkrmováním za účelem lovu zážitkůchtivými potentáty – za daných okolností na něj v přírodě už není dost místa, odchovy nelze nikomu prodat a spousta k plemenitbě nevhodných, ale stále ještě živých zvířat zatěžuje rozpočty zoologických zahrad k prasknutí. Obávám se, že tato poznámka rozlítí nadšené ochranáře víc než kdysi Swiftův jízlivý návrh, aby se opuštěné irské děti vykrmovaly pro tabuli bohatších občanů, ale v praxi by byl nepochybně schůdnější. I diskuse o tom, zda nadpočetné africké slony v rezervacích dodávat do evropských zoo či je raději „humánně usmrtit“, je z tohoto ranku – životní zkušenost emigranta je ale pro mne v tomto směru výmluvná – Rakušané také kdysi mohli přijít na myšlenku, že „humánně usmrcenému“ mi bude lépe.

2005